בתי המשפט

בבית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים **עת"מ 16409-09-19**

בפני: כב' השופט אלכסנדר רון **תאריך: י' שבט תש"פ, 05 פברואר 2020**

בעניין: **המוקד לפליטים ולמהגרים (ע"ר)**
ע"י ב"כ עוה"ד ענבר בראל ועלא חאטת **העותר**

נ ג ד

רשות האוכלוסין וההגירה
באמצעות פמ"י י-ם (אזרחי)/ עו"ד ענבל משה **המשיבה**

פסק דין

1. **כללי**

פסק דין בעתירה מינהלית שנועדה, כלשון כותרתה, להביא לכך שיורה בית המשפט למשיבה, לזמן מבקשי מקלט אזרחי סודן הטוענים להיותם יוצאי חבל דרפור, הרי הנובה והנילוס הכחול [להלן, לשם קיצור – "**יוצאי דרפור**"], שאינם מזוהים אצל המשיבה ככאלה, ואשר בקשת המקלט שלהם טרם נדונה, לראיונות זיהוי בהקדם האפשרי וללא קשר למועד עריכת ראיונות המקלט. משפט הסיום של כותרת העתירה מצביע על רצון העותר להביא לכך שיוענקו ליוצאי דרפור – "אותן הקלות להן זכאים מבקשי מקלט כאמור".

2. **ליבת טענות העותר**

א. אבן הפינה לטענות העותר, על פי הנטען, יסודה בכך, ש"**... המשיבה הודיעה באופן מוצהר כי אין בכוונתה לבחון בקשות מקלט של יוצאי סודן, עקב המצב הפוליטי והמדיני השורר בימים אלו במדינה. חלף זאת, המשיבה הודיעה כי תעניק ליוצאי סודן בני השבטים הלא ערביים אשרות שהייה מסוג 2א5 שיעמדו בתוקף למשך שנה – בשונה מהאשרות הקצרות שמקבלים יתר מבקשי המקלט בישראל, הניתנות לתקופות של חודשיים עד חצי שנה. דא עקא, שלצורך קבלת אשרה**

בתי המשפט

בבית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים **עת"מ 16409-09-19**

בפני: כב' השופט אלכסנדר רון **תאריך: י' שבט תש"פ, 05 פברואר 2020**

שנתית, על מבקש המקלט להיות רשום במשרדי המשיבה כיוצא חבל דרפור, הרי הנובה והנילוס הכחול. אלא שבפועל, רבים ממבקשי המקלט יוצאי אותם אזורים אינם רשומים במשרדי המשיבה ככאלה, אלא מזוהים כ'אזרחי סודן' בלבד, ועל כן אינם מקבלים את ההקלות להן זכאים בני אותן קבוצות".

ב. על פי הנטען, כאמור, בעמוד 2 לעתירה (למטה), נגרמת בכך ליוצאי דרפור פגיעה כפולה – "**הם אינם מקבלים הכרה כפליטים בשל מחדלי המשיבה, אך במקביל, אינם נהנים מאותן הטבות קטנות אותן מעניקה המשיבה אשר נועדו להקטין את נזקיו של מחדל זה, ולהקל עליהם עד להכרה בהם כפליטים**".

3. **<u>תמצית עמדת המשיבה</u>**

א. ראשית, נטען כלפי מעמד העותר הציבורי להליך זה, מקום שקיימים עותרים פרטניים, שבכוחם, ככל שיראו לנכון, לעתור בעניינם, ואכן צוין שעתירות פרטניות שמקורן ממי מבין יוצאי דרפור התנהלו ואף מתנהלות במקביל.

ב. שנית נטען לכך, שהוגשה העתירה בתקופה בה חלות תמורות בסודן באופן המקשה על קבלת החלטת מדיניות מושכלת. וכלשון סעיף 6 לתשובה: "**כפי שעודכן בית המשפט הגבוה לצדק ביום 9.7.19 במסגרת עתירות שעומדות בפניו, חלו תמורות משמעותיות בסודן החל מחודש אפריל 2019, כך שסודן ניצבת בפני תקופה של שינויים פוליטיים שעלולים להיות מאופיינים בחוסר יציבות שלטונית. על רקע זה, התעורר קושי מובנה בקידום הכרעות פרטניות בבקשות המקלט שהוגשו, ועל כן עד להתבהרות התמונה העובדתית בא שר הפנים לכלל החלטה כי לעת הזאת אין אפשרות להכריע באופן פרטני בבקשות מקלט...**".

בבית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים **עת"מ 16409-09-19**

בפני: כב' השופט אלכסנדר רון **תאריך: י' שבט תש"פ, 05 פברואר 2020**

ג. נקודה נוספת שהודגשה בעמדת המשיבה, מצדדת באיחוד הליך הזיהוי עם הראיון שנועד לקבלת מקלט, וזאת ממספר טעמים – הן מהותיים, והן כאלה שניתן לכנותם גם כטכניים (הליך אחד, לשאלת הזיהוי ולבקשת המקלט).

ד. ובד בבד, נטען שבשל העיכוב בהליך הזיהוי, מצאה המשיבה לאזן את התנהלותה בכך שמרבית ההטבות והתנאים הרלבנטיים יוענקו ליוצאי דרפור, גם בהינתן מצב הדברים הנתון.

ה. המשיבה גם הביעה את תקוותה, שלאחר כינונה של ממשלה חדשה בישראל, יתאפשר לשוב ולקדם את הנושא, דבר שיש בו קושי מהותי בהיעדר ממשלה יציבה, מזה למעלה משנה.

4. **<u>לשאלת זכות העמידה של העותר</u>**

א. אכן, כעיקרון, צודקת המשיבה שכלל נקוט ביחס לעתירות המוגשות על ידי עותרים ציבוריים הינו, שמקום בו יש בנמצא עותרים פרטניים פוטנציאליים, הנכון הוא, להותיר את הדיון למישור הפרטני, ולא לאפשר הליך שמקורו בעותר ציבורי במקביל לעתירות הפרטניות. ראה, למשל, בג"ץ 962/07 **עו"ד אמיר לירן נ' היועץ המשפטי לממשלה.**

ב. עם זאת, נכון לקבל את טענת ב"כ העותר שבנסיבותיהם של יוצאי דרפור, פתח בית המשפט העליון את הדלת לעותר הציבורי שבפנינו. זאת, בפסק דין בו נדחתה, אמנם, עתירתו בנושא הנדון, אך במקביל נקבע שרשאי העותר לנקוט בנושא זה בעתירה שתוגש לבית המשפט לעניינים מינהליים. ראה בסעיף 14 לפסק הדין בבג"ץ 7501/17

בתי המשפט

בבית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים **עת"מ 16409-09-19**

בפני: כב' השופט אלכסנדר רון **תאריך: י' שבט תש"פ, 05 פברואר 2020**

המוקד לפליטים ולמהגרים נ' שר הפנים (פס"ד מיום 9.5.18). מכאן, שהגשת העתירה דנן, היא על דעת בית המשפט העליון.

ג. ודומה, יש באמור לעיל, כדי להקרין גם לעניינה של העתירה שבפניי, בשני המישורים. מן הצד האחד, גם ביחס ליוצאי דרפור, ניכרת חשיבותן של העתירות הפרטניות למיצוי בירור הסוגיה על מורכבותה, ודי שאשוב ואזכיר, כי בסופו של דבר, על הפרק כמה מאות יחידים שלכל אחד מהם נסיבות משלו ולכל עתירה אפשרית נימוקים משלה; ואולם, מן הצד האחר, יש בפסיקה של בית המשפט העליון, כדי למקד את הזרקור על עניינם של יוצאי דרפור ועל הצורך להוביל לגיבוש מדיניות ולהכרעות ללא עיכובים יתרים. לחשיבות העניין, ראה בפרט בג"ץ 4630/17 **ADAM GUBARA TAGAL נ' ראש הממשלה ושר הפנים**: עיון בפסיקת בית המשפט העליון, מצביע, אכן, על כך שראה עצמו בית המשפט מוטרד מכל הקשור בהתנהלות המשיבה בעניינם, בדגש על קצב קבלת ההחלטות, ועל השיהוי מצד המשיבה במישור זה.

ומכאן, אכן, למצבם של יוצאי דרפור.

5. **<u>יוצאי דרפור – הערה מקדימה</u>**

קודם שאפנה להכרעה בעתירה שבפניי, אתקשה שלא לתת ביטוי לכך שעל הפרק סוגיה ממדרגה ראשונה בכל הקשור לזכויות אדם, ולטעמי, אין הדעת נותנת, שלא תחתור המשיבה במהירות האפשרית להכרעות שתאפשרנה במעלה הדרך קבלת החלטות פרטניות בבקשות שתוגשנה (ולמעשה, שבמקרים רבים כבר הוגשו), ואשר מקורן ביוצאי דרפור. יוטעם, שגם אם עתיד אני, לסופו של יום, להורות על דחיית העתירה, קשה להלום, שמצב בו מאות מיוצאי דרפור בישראל "תלויים בין שמיים וארץ" למשך זמן רב, שאת סופו מי ישורנו, אינו ראוי

בבית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים **עת"מ 16409-09-19**

בפני: כב' השופט אלכסנדר רון **תאריך: י' שבט תש"פ, 05 פברואר 2020**

לאורך זמן. ער אני לטענת המשיבה, שמרבית הזכויות המהותיות הרלוונטיות ליוצאי דרפור, נתונות להם גם במצב הקיים. אף עתיד שיקול זה להימנות עם השיקולים שבעטיים יהא נכון להורות על דחיית העתירה. ועם זאת, מקבל אני, שאפילו נתונות הזכויות ליוצאי דרפור, עדיין ניתן להבין להגיונה של הטענה לפיה, ראוי, בלוח זמנים מתקבל על הדעת, להכריע גם במעמדם המהותי. וזאת לדעת: גם רצונו של אדם לדעת מה מעמדו בארץ בה הוא חי, נמנה עם זכויות היסוד הנתונות לו.

ומכאן, לגופה של עתירה.

6. **<u>הדיון המסכם</u>**

א. ראשית, כלל ועיקר: גם אם בפרשה נתונה ניתן לזהות מורכבויות ורגישויות מהמישור ההומניטרי, וכך, אכן, הם פני הדברים בעניינם של יוצאי דרפור, לא כלאחר יד ראוי לבית משפט זה להתערב בהתנהלות הרשות.

ב. השיקול המהווה בסיס להתנהלות המשיבה, לפיו ראוי להמתין בכל הקשור ליוצאי דרפור להתבהרות התמונה בסודן, אינו שיקול החורג ממתחם הסבירות, ויתכן שאף להיפך. לטעמי, המדובר, בשיקול ענייני לכל דבר ועניין.

ג. גם שיקולים שנועדו לתעדף טיפול בנושאים מסוימים, תוך דחיית הטיפול בנושאים אחרים, הינו שיקול שעל בית משפט זה להיזהר היטב, קודם שישקול להתערב בכך. יתכן, שככל שיימשך המצב עוד זמן רב, תשתנה נקודת האיזון. ואולם, דומני, שאנחנו עדיין לא שם.

בבית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים **עת"מ 16409-09-19**

בפני: כב' השופט אלכסנדר רון **תאריך: י' שבט תש"פ, 05 פברואר 2020**

חשוב מכך, שבפני מקבץ נרחב של אסמכתאות, בעיקר מכיוונה של המדינה המלמדים על דיונים מתמשכים והתלבטות מורכבת אך עניינית ביחס למעמד יוצאי דרפור. בכלל אלה, בפני ראיות לדיונים רבים, לרבות במעורבות היועץ המשפטי לממשלה והדרג המדיני, כיצד נכון להתמודד עם הנושא. ניכר שבדיונים אלה ניתן משקל הולם גם לנקודת המבט והאינטרס של יוצאי דרפור. לא מעט מבין נספחי כתב התשובה, מלמדים על כך. ויותר מכך. אף העותר מלמד בעתירתו, שמבין הוא, שקיימת זיקה ממשית בין טענתו הנכחית לבין שיקולי מדיניות כללית, הטעונים מעורבות מהותית של הדרג המדיני. לחלוטין לא ברור, מדוע אין העותר מבין שבתקופה זו, קיים קושי לקדם נושאים הטעונים מעורבות ממשית של הדרג הנבחר. מטיעוניו בפני משתמע רצון להבחין בין המשיבה, שהיא, אכן רשות סטטוטורית לבין הדרג המדיני. ברם, חוששני, שדרך טיעון זו לוקה במלאכותיות: פשיטא, שלהכרעה בשאלות כגון מעמדם של יוצאי דרפור, נצרכת גם עמדה מגובשת של נבחרי הציבור, ואין זו החלטה שמצטמצמת כולה, לדרג המנהלי. ובפשטות הדברים: המדינה ערה לכך שהנושא – לפתחה, אך ספק עד כמה נכון לנסות להאיץ בה באמצעות עתירות מסוגה של זו. ובוודאי בתקופה בה נדונה עתירה זו, שבועות מעטים לפני בחירות, ולאחר שנה בה מטעמים ידועים, יכולתו של הדרג המדיני לחתור להכרעות מהותיות, ממילא מוגבלת. אף בית המשפט העליון ער לנושא, והליכים מתנהלים גם בתקופה זו, לרבות בג"ץ 4630/17, הנ"ל.

ד. הוא הדין, ביחס להחלטת המשיבה לאחד את הדיון בזיהוי כל אחד מבין יוצאי דרפור, לבין הדיון בבקשות מקלט, ככל שתוגשנה, על ידי יוצאי דרפור. לא זו בלבד שאין על הפרק שיקול בלתי סביר, אלא שנוטה הדעת להערכה שנכון הדבר הן בכל הקשור לסדרי ההתנהלות מבחינת משאבי המשיבה, והן עניינית. על הפרק סוגיות שיש ביניהן זיקה ברורה וניכר ההיגיון בהחלטה להצמיד את הדיון בשאלת הזיהוי לשאלת הזכאות למקלט.

בתי המשפט

בבית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים **עת"מ 16409-09-19**

בפני: כב' השופט אלכסנדר רון **תאריך: י' שבט תש"פ, 05 פברואר 2020**

ה. משקל לא מבוטל בהחלטתי, יש למדיניות המאזנת בה נוקטת המדינה, לפיה, למרות העיכוב בזיהוי יוצאי דרפור, זוכים הם לחלק ניכר מתנאי המחייה ומההטבות הרלוונטיות לאנשים במצבם. עובדה זו, אף אושרה על ידי באי כוחו הנכבדים של העותר. מעל הצורך אציין, שמרבית יוצאי דרפור, אוחזים, באשרה מסוג 2(א)(5) וראה בעמוד 2, שורה 9 לפרוטוקול הדיון. בנסיבות אלה, הדגש הרב המושם על שאלת הזיהוי, חורג מעט מן המידה. במהלך הדיון, נטען על ידי העותר, שהנושא העיקרי הוא – "זיהוי כזיהוי" (עמוד 2 שורה 6 לפרוטוקול). כפי שכבר ציינתי, מקבל אני לחלוטין שגם לנושא הזיהוי חשיבות ממשית מבחינת זכויות האדם של כל אחד ואחד מבין יוצאי דרפור. ועם כל זאת, ביחס למי שהגיע לישראל בנסיבות הרלוונטיות, נדרשת גם מעט פרופורציה. מיום בו למדנו שאת מרבית התנאים הרלוונטיים מקבלים יוצאי דרפור, הרי שנושא הזיהוי, עם כל החשיבות שבו, ראוי לו שיתכנס לפרופורציות המתאימות. לשון אחר: אין לנו עניין בעתירה זאת עם אנשים שבשל העיכוב בזיהוי, נמנעות מהם זכויות יסוד אלמנטריות שאותן היו הם מקבלים אילו זוהו עתה.

ו. אמנם, בדין טוען העותר למעמד כעותר ציבורי מכח פסיקת בית המשפט העליון , כפי שכבר נדון לעיל. ועם זאת, דומני, שגם האינטרס של העותר גלום במיצוי הפוטנציאל המצוי, מבחינתו בעתירות פרטניות. לא בכדי, לרב נדחים עותרים ציבוריים, מקום בו קיימים עותרים פוטנציאליים אישיים. מובטחני שלא תתעלם המשיבה מעקרונות שיתגבשו במסגרת פסיקות פרטניות חלוטות, העשויות להתיישב גם עם נקודת המבט של העותר.

7. סוף דבר

בתי המשפט

בבית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים **עת"מ 16409-09-19**

בפני: כב' השופט אלכסנדר רון **תאריך: י' שבט תש"פ, 05 פברואר 2020**

הגם שעל יסוד כל האמור דין העתירה לדחייה, אתקשה לחתום פסק דין זה, ללא שאשוב ואתן ביטוי לכך, שבכל הקשור ליוצאי דרפור, על הפרק מצב שניתן להכילו לפרק זמן סביר, ובלבד שלא ימשך מצב דברים זה לאין קץ. אף אינני לחלוטין שותף לדעה שהשתמעה במעט מעמדת ב"כ המשיבה, לפיה על הפרק עתירה ללא תכלית. מקום בו מוגשת עתירה בטענה שבמשך תקופה ממושכת מתהלכים בישראל אנשים שמעמדם הבסיסי לוט בערפל, לעולם לא תהא זו עתירה שניתן לומר עליה שהיא נעדרת תכלית. מכאן, שגם אם לאחר דיון קונקרטי בטענות העותר ובתמונת המצב הרלוונטית, יהא נכון להורות על דחייתה, מצופה מהמשיבה לחתור בפרק זמן סביר לגיבוש מתווה שיאפשר קבלת החלטות ביחס לזיהוים של יוצאי דרפור, כפי שראוי ומתחייב.

ובכפוף לכל האמור לעיל, נדחית העתירה.

ניתן היום, י' שבט תש"פ, 5 בפברואר 2020, בהעדר הצדדים.

אלכסנדר רון, שופט